

SADRŽAJ

PREDGOVOR	8
1. RIZIK	10
1.1. Definisane pojma rizik	11
1.1.1. Objektivni rizik	13
1.1.2. Subjektivni rizik	13
1.1.3. Šanse za gubitak	14
1.1.3.1. Objektivne mogućnosti	14
1.1.3.2. Subjektivne mogućnosti	14
1.1.3.3. Šansa za gubitak se razlikuje od rizika	15
1.1.4. Propast i opasnost	15
1.1.4.1. Propast	15
1.1.4.2. Opasnost	15
1.1.5. Osnovne kategorije rizika	16
1.1.5.1. Čisti i spekulativni rizik	16
1.1.5.2. Fundamentalni i posebni rizik	17
1.1.5.3. Tipovi čistog rizika	18
1.1.6. Teret koji nosi rizik u društvu	23
1.2. Vrste rizika	24
1.3. Rizik model	25
1.3.1. Standardni modeli rizika	29
1.3.2. Jednostavni model rizika	30
1.3.3. Kaskadni model rizika	30
1.4. Značaj pojedinih riziko kategorija	31
1.5. Povećani zahtjevi riziko-menadžmentu	32
2. RIZIKOMENADŽMENT	35
2.1. Proces rizikomenadžmenta	37
2.2. Vrste rizika	38
2.3. Ciljevi riziko menadžmenta	40
2.4. Koraci u procesu menadžmenta rizika	42
2.5. Sistem rizikomenadžmenta	44
2.5.1. Riziko strategija	45
2.5.2. Riziko kontroling	47
2.5.3. Optimiranje rizika	49
2.6. Funkcije rizikomenadžmenta	49
2.7. Granice rizikomenadžmenta	50
3. MJERENJE I PROCJENA REZULTATA U USLOVIMA RIZIKA	51
3.1. Poslovni leveridž	51
3.2. Finansijski leveridž	52
3.3. Kombinovani leveridž	54
4. INVESTIRANJE U USLOVIMA RIZIKA	55

4.1. Rizik investicionog projekta	55
4.2. Vrste investicionih rizika	55
4.3. Upravljanje rizicima projekta.....	58
4.3.1. Planiranje upravljanja rizicima	59
4.3.2. Identifikacija rizika	59
4.3.3. Analiza rizika	60
4.3.3.1. Kvalitativne metode analize i mjerenja rizika.....	61
4.3.3.2. Kvantitativne metode analize i mjerenja rizika.....	62
4.3.4. Odgovor na rizik	68
4.3.5. Nadzor nad upravljanjem rizicima i kontrola rizika	70
4.4. Izbor investicije.....	70
4.5. Izbor vremena investiranja.....	71
4.6. Rizik završetka izgradnje.....	72
4.7. Odlučivanje u uslovima rizika	73
4.7.1. Stablo odlučivanja.....	73
4.7.2. Simulacioni modeli	77
5. UTICAJ RIZIKA NA OBRITNA SREDSTVA	79
5.1. Uticaj rizika na trajna obrtna sredstva.....	79
5.2. Uticaj rizika na hartije od vrijednosti.....	81
5.2.1. Vrste rizika hartija od vrijednosti.....	81
5.2.2. Faktori koji utiču na cijenu hartija od vrijednosti	81
5.2.2.1. Fundamentalni faktori koji utiču na cijenu hartija od vrijednosti	81
5.2.2.2. Tehnički faktori koji utiču na cijene hartija od vrijednosti	84
5.2.3. Analiza rizika i prinosa obveznica	84
5.2.4. Analiza rizika i prinosa povlaštene akcija.....	85
5.2.5. Analiza prinosa i rizika portfelja.....	86
5.2.5.1. Strategijsko upravljanje portfeljom.....	88
5.2.6. Rizik međunarodnih ulaganja	89
6. REGULATORNI ZAHTJEVI	91
6.1. Bankarski nadzor.....	92
6.1.1. Bazel I	92
6.1.2. Bazel II.....	92
7. ORDINALNO VREDNOVANJE RIZIKA	95
7.1. Rating-izjednačavanje / poravnanje informacionih asimetrija.....	96
7.2. Rating-prednosti povjerioca i dužnika	96
7.3. Rating System - Rejting sistem.....	96
7.4. Rating proces.....	98
7.5. Rezultat rejtinga	99
8. KARDINALNO VREDNOVANJE RIZIKA	101
8.1. Finansijski rizici.....	101
8.1.1. Mark-to-Market.....	102
8.1.2. Exposure Matrix.....	102
8.1.3. Value – at – Risk	102

8.1.4. Scenario & Stress Testing	103
8.1.5. Primjena metoda	103
8.1.5.1. Metodi za upravljanje rizikom	104
9. TRANSFER RIZIKA PUTEV TRŽIŠTA	109
9.1. Sistematika	109
9.1.1. Transfer rizika	109
9.1.2. Zašto transfer rizika?	110
9.2. Hedging	112
9.2.1. Hedge definicija	112
9.2.2. Vrste i obim hedža	112
9.2.3. Hedžeri	113
9.2.4. Instrumenti: finansijski hedž sa derivatima	113
9.3. Diverzifikacija	114
9.4. Empire	115
10. TRANSFER RIZIKA KROZ OSIGURANJE	117
10.1. Osiguranje	117
10.1.1. St. Petersburg paradoks	117
10.1.2. Osiguranje nije ni „igra“ a ni „hedž“	118
10.2. Osiguranje	119
10.2.1. Porijeklo/izvor/prvi počeci	119
10.2.2. Osiguravajuće preduzeće (društvo)	119
10.3. Proizvodi osiguranja	120
10.4.1. Transfer rizika	121
10.4.2. Transformacija rizika	121
10.4.3. Kompenzacija štete	122
10.5. ART – Alternativni riziko-transfer	122
10.5.1. Captives: Formalizovano samoosiguranje	122
10.5.2. Tržište kapitala	123
11. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA	125
11.1. Savremeni pristup upravljanja rizicima	125
11.2. Vrste hedžinga	125
11.3. Bilans rizičnih stavki	126
11.4. Upravljanje rizicima	127
11.5. Tehnike reduciranja rizika	129
11.6. Upravljanje valutnim rizikom	130
11.6.1. Hedžing transakcije sa valutnim fjučersima	132
11.6.2. Hedžing transakcije sa valutnim svopovima	134
11.7. Upravljanje rizikom kamatne stope	135
11.7.1. Zaštita kamatnog rizika pomoću opcija kamatnih stopa	137
11.7.2. Zaštita od kamatnog rizika pomoću svopova	139
11.7.3. Gep analiza upravljanja kamatnim rizikom	140
11.8. Upravljanje kreditnim rizikom	141
11.8.1. Utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika	143

11.8.2. Predviđanje finansijskih teškoća dužnika	144
11.8.3. Dokumentovanost ugovora o odloženom plaćanju	146
11.8.4. Obezbeđenje duga	146
11.8.5. Finansijski rizici u svjetlu Bazelskog sporazuma	147
11.8.5.1. Standardizovani pristup	149
11.8.5.2. Osnovni pristup zasnovan na internim metodama banaka za ocjenu kreditnog rejtinga	149
11.8.5.3. Viši pristup zasnovan na internim metodama banaka za ocjenu kreditnog rejtinga korisnika kredita	150
11.8.5.4. Kreditni rizik plasmana građanima	151
11.8.5.5. Kreditni rizik u svjetlu važećih propisa u RS	151
11.9. Upravljanje rizikom likvidnosti	151
11.9.1. Upravljanje rizikom likvidnosti pomoću svopova	153
11.9.2. Strategija upravljanja likvidnošću aktive	154
11.9.3. Strategija upravljanja likvidnošću pasive	154
11.9.4. Strategija upravljanja usklađenošću aktive i pasive	154
12. KREDITNI RIZIK	157
12.1. Riziko kontroling	157
12.1.1. Identifikovanje	157
12.1.2. Vrednovanje rizika	159
12.1.3. Izvještaji o riziku	160
12.2. Optimiranje rizika	160
12.2.1. Izbjegavanje	160
12.2.2. Ublažavanje	161
12.2.3. Transferiranje	162
12.3. Organizacija: kreditni menadžer	165
13. STRATEGIJA RIZIKA I STRATEGIJSKI RIZIK	167
13.1. Strategija rizika (riziko strategija)	167
13.2. Strategijski rizik	167
13.2.1. Razvijanje menadžmenta strategijskih rizika	168
13.2.2. Analiza internih preduzetničkih faktora	168
13.2.3. Analiza eksternih faktora preduzeća	170
14. OPERATIVNI RIZIK	171
14.1. Stalno rastući značaj	171
14.2. Identifikacija & Vrednovanje	172
14.2.1. Multidimenzionalnost	173
14.2.2. Sopstveno uklanjanje rizika	174
14.2.3. Rani indikatori	175
14.3. Bazel II	176
15. SUZBIJANJE ŠTETE	179
15.1. Slučaj prije nastajanja štete	179
15.1.1. Identifikovanje	180
15.1.2. Vrednovanje & Priprema	180

15.1.3. Monitoring	180
15.2. Štetni slučaj (događaj).....	181
15.3. Post-štetna situacija / Slučaj poslije štete.....	182
15.3.1. Krizni plan.....	183
15.3.2. Krizni štab	183
15.4. Zaključak.....	184
16. ODLUČIVANJE U USLOVIMA NESIGURNOSTI.....	185
16.1. Rizik, return i alokacija kapitala	185
16.2. Neizvjesnost, nejasnoća i nesigurnost.....	185
16.3. Metode	186
16.3.1. Metoda gotovinske vrijednosti (DCF= Discounted Cashflow)	188
16.3.2. Real Option	189
16.3.3. Stablo odlučivanja.....	189
16.3.4. Hibridno vrednovanje	189
17. UPRAVLJANE RIZIKOM KAO ZAŠTITA OD POTENCIJALNE KRIZE PREDUZEĆA	191
17.1. Otkrivanje potencijalnih kriza preduzeća	191
17.2. Osiguranje od potencijalne krize preduzeća	193
17.2.1. Diverzifikacija ili dediverzifikacija kao zaštita od potencijalne krize preduzeća	193
17.2.2. Upravljanje rizikom kao zaštita od potencijalne krize preduzeća.....	193
17.2.3. Alternativno (kontingentno) planiranje kao zaštita od potencijalne krize preduzeća	197
17.2.4. Alternativne strategije reagovanja na potencijalne šanse i opasnosti.....	201
18. UPRAVLJANJE RIZIKOM U CILJU SPREČAVANJA LATENTNE KRIZE PREDUZEĆA	209
18.1. Pojam i suština sistema za rano upozoravanje	209
18.2. Adekvatan informacijski sistem - pretpostavka za zaštitu preduzeća od opasnosti	209
18.3. Modeli za predviđanje neuspjeha preduzeća	214
18.4. Karakteristike organizacije kao signali ranog upozorenja	218
18.5. Preventivno planiranje kao instrument za sprečavanje latentne krize preduzeća	220
18.6. Sadržaj preventivnog planiranja.....	221
18.6.1. Obilježja i uzroci smanjivanja i stagnacije tržišta.....	221
18.6.2. Osnovni tipovi strategija na stagnirajućim i smanjujućim tržištima kao sadržaj preventivnog planiranja	223
18.6.2.1. Strategije zadržavanja tržišta	227
18.6.2.2. Strategije izbjegavanja ili povlačenja	229
18.6.2.3. Strategije kooperacije.....	231
18.6.3. Izbor između strategija zrelih tržišta i strategija revitalizacije	232
18.6.3.1. Strategije podmlađivanja proizvoda.....	233
LITERATURA	236